

Telegraful Român

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMANE DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU
ȘI AL EPISCOPIILOR CLUJ ȘI ORADEA

Abonamentul

pentru parohii cl. I Lei 40; cl. II Lei 30; cl. III Lei 25. Particulari Lei 25. Autorități și străinătate Lei 50. De sprijin Lei 75. Pentru America 10 Dolari.

Articolele și corespondența

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se inapoiază. — Scrisorile nefrancate se retuză.

Prețul inserțiunilor

un cm.² 60 Bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător. Inserțiunile se adresează ADMINISTRATIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai Nr. 35.

„...Ei toți au strălucit prin curată și statornică mărturisire a credinței ortodoxe și printr-o neînfricată apărare a ei..“

— Festivitățile dela Alba Iulia (21 octombrie 1955), prilejuite de proclamarea canonizării Sfinților Ierarhi și Mărturisitori IOREST și SAVA, a Cuvioșilor Mărturisitori VISARION SARAI și SOFRONIE DELA CIOARA și a Sfântului Mucenic OPREA din Săliștea Sibiului —

Cu gândul la cele trecute vremi

Multe și grele au fost pătimirile îndurate de binecredinciosul popor român din Ardeal, pentru credința sa strămoșească, în veacurile de volbură XVII și XVIII. Întii principii calvinii, apoi Habsburgii dela Viena în alianță cu iezuiții, s-au prăpăstuit asupra înaintașilor noștri, cu intenția de a sparge unitatea lor sufletească — bi sericească și națională — pentru ca dezbinându-i să-i poată exploata și înrobi mai ușor.

Împotriva silnicilor la care erau supuși de asupritorii lor vremelnici, Românii ortodocși ardeleni s-au ridicat cu mic cu mare, „dela vladică pină la opincă”, — cum spune zicala. Statornicia lor în credință au plătit-o adeseori cu prețul libertății personale și unii, chiar cu jertfa vieții.

Între aceștia, la loc de frunte, se situează vrednicii de pomenire vladicii Ilie Iorest și Sava Brancovici, care au păstorit în scaunul Mitropoliei Ardealului, la Alba-Iulia, întiiul între anii 1640 și 1643, iar al doilea între anii 1656 și 1683, Amândoi au pățimit pentru credința lor chinurile mărturisitorilor, la care i-au supus stăpînitorii calvinii ai Ardealului de-atunci.

Alătura de ei, se însiruiesc vajnici luptători pentru apărarea credinței ortodoxe împotriva silnicilor stăpînitorilor catolici ai Ardealului din veacul XVIII: ieromonahii Visarion Sarai și Sofronie dela Cloara de lângă Orăștie, și țăranul credincios Oprea Mitclăuș din Săliștea Sibiului.

Căutînd la viața și pătimirile lor, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romine a găsit că este cu dreptate — încă în 28 februarie 1950 — să fie ridicați toți cinci la cinstirea cea cuvenită unor mucenici mărturisitori ai dreptei credințe creștine ortodoxe.

S-au făcut apoi, după rînduială, temeinice și amănunțite cercetări asupra vieții și pătimirilor lor și s-a dovedit fără putință de împotrivire că ei toți au strălucit prin curată și statornică mărturisire a credinței ortodoxe și printr-o neînfricată

apărare a ei pină la jertfirea vieții. Ținînd seamă, apoi, de faptul că obștea dreptcredincioșilor creștini din țara Ardealului inconjoară cu evlavie pomenirea lor, Sf. Sinod al Bisericii noastre, la 10 octombrie 1955 — de față fiind și reprezentanții Bisericilor ortodoxe surori — a hotărît, de Duhul Sfînt purtați fiind, ca cei cinci mărturisitori și pătimitori pomeniți „să se numere cu Sfinții și să se cinstească după toată pravila ca Sfinți Mărturisitori și Mucenici, în tot cuprinsul Bisericii noastre din Transilvania după numele fiecăruia, precum se arată: Sfîntul Ierarh și Mărturisitor IOREST, Mitropolitul Ardealului, Sfîntul Ierarh și Mărturisitor SAVA, Mitropolitul Ardealului, Cuviosul Mărturisitor VISARION SARAI, Cuviosul Mărturisitor SOFRONIE DELA CIOARA și Sfîntul Mucenic OPREA din Săliștea Sibiului”.

Intreita sărbătoare

Pentru proclamarea solemnă a canonizării lor, a fost aleasă ziua de 21 octombrie 1955. Înalt Prea Sfîntul Mitropolit VASILE al Banatului a fost încredințat de Sf. Sinod să săvîrșească această proclamare, după rînduiala mai înainte stabilită, în Catedrala Reîntregirii bisericesti din Alba-Iulia, împreună cu un sobor arhieresc alcătuit din toți Ierarhii aflați în cuprinsul Mitropoliei Ardealului și al Mitropoliei Banatului. Tot odată se aniversa împlinirea a 7 ani dela Reîntregirea Bisericii Ortodoxe din Transilvania și 70 de ani de cînd Biserica noastră a devenit autocefală.

Proclamarea canonizării

Sfîntilor Mucenici și Mărturisitori pomeniți a fost săvîrșită cu toată solemnitatea cuvenită. În spre seara zilei de 20 oct., s-a făcut Vecernia cu Privegherea și înconjurarea bisericilor catedrale cu icoanele Sfîntilor Mucenici și Mărturisitori.

La 21 oct., dimineața, s-a săvîrșit Sfînta Liturghie arhierescă, de către un sobor mareț alcătuit din I. P. S. Mitropolit Vasile al Bana-

tului înconjurat de P. S. Ieromonahii Andrei al Aradului, Nicolae al Clujului, Valerian al Oradiei, Policarp Morușca, Teodor Scorobeț, Veniamin Nistor, Emilian Antal, precum și de 10 preoți și 4 diaconi, în frunte cu P. C. Vicari Traian Belasçu (Sibiu), Gh. Lițiu (Arad) și Arhim. Augustin Paul (Oradea).

În cadrele Sfîntei Liturghii arhieresti, au fost sfințite cele două prototipuri ale icoanelor Sfinților Mucenici și Mărturisitori ai Ortodoxiei ardeleni și s-a citit de către I. P. S. Mitropolit Vasile al Banatului „TOMOS”-ul sinodal de canonizare, Icoanele, așezate pe o masă în mijlocul bisericii, au fost sărutate apoi de către Prea Sfîntii Ierarhi și de toți credincioșii aflați la praznic.

La Priceasnă, P. C. Ieromonah Dr. Nicolae Mladin, profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, a făcut, într-o predică pătrunzătoare, elogiul Sfinților Mucenici și Mărturisitori ai Ortodoxiei ardeleni. (Textul predicii, îl reproducem separat în cuprinsul acestui număr).

La sfîrșitul Sf. Liturghii, a luat cuvîntul P. C. Prot. stavr. Traian Belasçu, vicarul Mitropoliei Ardealului, care a vorbit despre aniversarea împlinirii a 7 ani dela Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Romine din Ardeal, stăruind asupra trîniciei de neclintit a acestui act epocal. (Textul cuvîntării apare în acest număr).

Îndată după aceea, Prea Sfîntul Episcop Nicolae Colan al Vadului, Feleacului și Clujului, a vorbit documentat și cald despre însemnătatea aniversării a 70 de ani de cînd Biserica Ortodoxă Romînă și-a dobîndit autocefalia. (Cuvîntarea P. S. Sale apare în acest număr).

La solemnități au participat:

Din partea Sfîntului Sinod și a Prea Fericitului Patriarh Justinian: P. S. Episcop Antim al Buzăului și P. C. Pr. Prof. Ene Braniste dela Institutul Teologic Universitar din București (delegat cu îndeplinirea ritualului și cîntarea bisericescă);

(Continuare în pag. 2)

Din partea Ministerului Cultelor: Dl director Marin Sulică, Dl Inspector general Florin Boșca și Dnii Imputerniciți ai Regiunilor Cluj, Stalin și Hunedoara.

Din partea Organelor Puterii de Stat: Dnii Dumitru Dejeu, Președintele Sfatului Popular al Regiunii Hunedoara, Grigorie Mureșan, Președintele Sfatului Popular al Raionului Alba-Iulia, Pavel Stoc, Președintele Sfatului Popular al orașului Alba-Iulia, însoțiți de numeroși colaboratori ai lor;

Din partea Eparhiilor:

SIBIU: P. C. Vicar Traian Belășcu, P. C. Consilier D. Ciuchendea, I. Velțan și I. Vlad, P. C. Secretar arhiepiscopesc D. Călugăr, P. C. Inspector eparhial I. Nicoară ș. a.; toți profesorii Institutului Teologic Universitar, în frunte cu P. C. profesor S. Cindea și un grup restrâns de studenți în teologie;

P. C. Protopopi de Raion: Aurel Radu (Sibiu), Victor Negrea (Alba-Iulia), Ioan Besoiu (Sebeș) ș. a. însoțiți de zeci de preoți-paroși;

TIMIȘOARA: P. C. Vicar Gh. Cotoșman, și P. C. Consilier Marcu Bănescu și Iacob Crețiu;

ARAD: I. P. C. Vicar Gh. Lițiu, P. C. Cons. Cornel Oros și P. C. Pr. Il. V. Felea;

CLUJ: I. P. C. Vicar Sabin Truția, P. C. Consilier I. Moldovan, P. C. Inspector eparhial I. Butu, P. C. Prof. I. Ienciu, P. C. Preoți-paroși

din Cluj D. Glodeanu, E. Mureșan și I. Rujdea, P. C. Prot. A. Calan (Turda) și dl Al. Hotiu, membru în Adunarea Eparhială;

ORADEA: I. P. C. Arhim. Vicar Augustin Paul, P. C. Consilier Carol Pop, P. C. Secretar Paul Madincea și P. C. Pr. Andrei Lupșa.

În mulțimea de credincioși care umpleau sf. biserică, se puteau vedea închinători de toate vîrstele și de toate stările.

Răspunsurile liturgice au fost date de Corul Catedralei Reîntregirii bisericești, dirijat de dl Ioan Pancu, — precum și de vieșătorii Mănăstirii (pentru părțile speciale ale ritualului proclamării canonizării).

În aceeași ordine ca și la sosire, cortegiul Prea Sfinților Ierarhi s-a îndreptat apoi spre stăreție, precedat de preoții și diaconii slujitori, în odăjdii, și însoțit de mulțimea credincioșilor.

La orele 14, a avut loc o agapă frățască, în cursul căreia au luat cuvîntul; P. C. Prot. Stavr. Victor Negrea, protopopul raionului Alba Iulia, care a mulțumit pentru desfătutul praznic din acea zi, și Prea Sfințitul Episcop Valerian al Oradiei, care a evocat sprijinul primit de Romîni ortodocși din Ardeal, în cursul luptelor lor pentru apărarea credinței, din partea Rusiei, și a toastat pentru prietenia romino-sovietică, pentru prietenia între popoare și pentru pacea a toată lumea.

În după-amiaza aceleiași zile, participanții la praznicul întreit care s-a desfășurat la Alba Iulia, au părăsit orașul, — rămînînd ca ritualul prevăzut pentru restul zilei și pentru ziua următoare, să fie îndeplinit de slujitorii Catedralei Reîntregirii bisericești, în frunte cu P. Sf. Episcopi Polcarp și Veniamin.

Solemnitățile cari s'au desfășurat în 21 oct. 1955 la Alba Iulia, pentru proclamarea canonizării Sfinților Mucenici și Mărturisitori pomeniți și pentru aniversarea a 7 ani dela înfăptuirea Reîntregirii bisericești a Romînilor ardeleni și a 70 de ani de cînd Biserica Ortodoxă a devenit de sine stătătoare (autocefală), au contribuit la înălțarea prestigiului sfintei instituții pe care o slujim.

Clerul și credincioșii ortodocși romîni din Ardeal, sînt profund recunoscători Sfințului Sinod și Președintelui său, Prea Fericitul Părinte Patriarh JUSTINIAN, precum și înaltei ocîrmuirii a Republicii noastre, pentru bunăvoința și simțina cu care au înlesnit desfășurarea la nivelul cuvenit a praznicului dela Alba-Iulia.

Acest praznic ne va fi un stimulent prețios în strădanțiile noastre devotate de slujire a Sfinței noastre Biserici, de întărire a Patriei noastre scumpe și de apărare a păcii.

Cronicar

T O M O S

PENTRU CANONIZAREA SFINȚILOR ILIE IOREST, SAVA BRANCOVICI, VISARION SARAI, SOFRONIE DELA CIOARA ȘI OPREA MICLĂUȘ

† JUSTINIAN

DIN MILA LUI DUMNEZEU PATRIARH AL ROMÂNIEI,
LOȚIITOR AL CEZAREEI CAPADOCHIEI, MITROPOLIT
AL UNGRO-VLAHIEI ȘI ARHIEPISCOP
AL BUCUREȘTILOR,

Prea iubitului cler și dreptcredincioșilor creștini din cuprinsul Patriarhiei Romîne, har și milă de la Dumnezeu, Părintele nostru cel din ceruri, iar de la Noi patriarhicești binecuvîntări.

„Credincios este Domnul întru toate cuvintele Sale și sfînt întru toate lucrările Sale” — spune Psalmistul (ps. 144, 14), căci „adevărul este temeliea cuvintelor Sale și toată hotărîrea judecăților Sale e veșnică” (ps. 118, 150).

În dreptatea lui Dumnezeu și-au pus nădejdea toți cei prigoniți pentru dreptate și în sfînta Sa putere izbăvitoare, toți cei ce au iubit adevărul. Cu dreptate a smerit Domnul pe păcătoșii prigonitori ai celor drepi, iar pe cei smeriți i-a înălțat (ps. 146, 6; Mt 23, 12; Luca 18, 14). Și iarăși, cu nebiruita putere a sfintei Sale dreptăți a ridicat Domnul din poporul Său mărturii ale adevărului cuvintelor Sale și ale dragostei Sale care niciodată nu cade.

Ca stîlpii de foc pe calea întunecată a rătăcirilor prin pustie, mărturiile acestea au însemnat în veac căi de lumină și de izbăvire neamului omenesc. De la o margine la alta a pămîntului cuvîntul lui Dumnezeu s-a vestit prin aleșii Săi și nu odată această vestire a fost pecetluită cu mucenicia celor pe care nici moartea nu i-a putut despărți de Domnul.

Mulțimea mărturisitorilor și mucenicilor a sfințit pămîntul — zice Sf. Vasile

cel Mare, iar inimile lor s-au făcut altare de jertfă bine primită înaintea lui Dumnezeu, adaugă Sf. Grigorie Dialogul. Ei au răstignit cele ale lumii în inimile lor și s-au răstignit pentru lume, bînd paharul lui Hristos, — cum spune Sfințul Ioan Damaschin, — pentru El și pentru noi toți.

Tăria cu care au mărturisit pe Hristos și năpraznica lor trecere din viața aceasta, le-a ridicat altare de piatră prețioasă și netrecătoare mărturii de evlavie în sufletele tuturor credincioșilor. Căci și atunci cînd rămășițele lor pămîntești n-au putut fi găsite, trimis-a Domnul Cuvîntul Său și scoțîndu-i din morminte (ps. 106- 20), i-a adus mai vii în mijlocul Bisericii, pentru că prin moarte se născuseră la viața cea fără de moarte.

Mărturii ale adevărului credinței și străji ale sufletelor noastre pline de rivna mîntuirii, pomenirea mărturisitorilor și mucenicilor s-a făcut întotdeauna cu Sfinții, iar cinstirea lor întru nimic nu s-a împușnat pînă astăzi.

La ceata mucenicilor din zilele dinții ale Bisericii, s-au adăugat mereu alți mucenici, după încercările la care a fost supusă credința ortodoxă, fie de către păgîni și ere-

tici mai vechi, fie de către urzitorii de rătăcirii din veacurile de mijloc, ori de către urmașii lor.

Crugul vremii n-a scutit odinioară nici Biserica noastră de atari încercări. Și dacă ele au fost numeroase în vechime și în timpul stăpînirii otomane, apoi cu nimic n-au fost mai puține cele din partea urgiei ereticești a stăpînitorilor de altă dată ai Transilvaniei.

Pe cînd domneau cu silnicie peste o parte din pămîntul strămoșesc al fiilor Bisericii noastre, acești stăpînitori s-au străduit din toate puterile să ajungă stăpîni și peste sufletele ortodoxe.

La mare strîmtorare ajunsese poporul romîn dreptcredincios din întreaga țară a Ardealului. Se sculară asupra lui vrăjmași văzuți și nevăzuți și, în chip că ar vesti pe Hristos, ei vesteau numele celor rătăciți de la dreapta credință.

Dar cei ce șiau că Domnul nu i-a chemat numai pe Sfinții Săi Apostoli și Ucenici să-l fie Lui mărturie pînă la marginile pămîntului (Fapte 1, 8), ci și pe toți credincioșii și slujitorii Bisericii din orice vreme (Mt- 10, 32), n-au stat la îndoială ca să urmeze sfînta chemare a Mîntuitorului. Cu liniștea și cu puterea pe care le-a dat-o credința cea adevărată, și cu prețul vieții lor, s-au împotrivit celor ce voiau să le strice dreapta credință și au rămas neclintii în mărturisirea ei pînă la moarte.

Tăria conștiinței credincioșilor și păstorilor Bisericii Ortodoxe din Ardeal a avut un sprijin de mare preț în încredințarea că Biserica este numai a lui Dumnezeu și a poporului, și că în sinul ei clerul și credincioșii alcătuiesc o unitate de nedespărțit.

Alt sprijin care nu i-a lipsit conștiinței ortodoxe în vremea acestor incercări, a fost dragostea Bisericii Ortodoxe din Țările Române, apoi a Bisericilor pravoslavnice Rusă și Sîrbă, precum și a scaunelor patriarhicești din Răsărit, în frunte cu scaunul ecumenic de la Constantinopol.

știind apoi că „statornicia îi face pe mucenici” și cunoscînd evlavia cu care îi înconjură obștea dreptcredincioșilor creștini din țara Ardealului, ca pe niște adevărați Sfinți Mucenici, — și chemînd puterea Celui Prea Înalt întru ajutorul nostru, plăcut-a Sfîntului Duh și nouă să

I. P. Sf. Mitropolit Vasile al Banatului citește TOMOS-ul sinodal pentru proclamarea canonizării Sfinților români ardeleni

Cu Hristos în inimile lor și cu dragostea celor de aceeași Lege, credincioșii și păstorii Bisericii Ortodoxe Ardeleni au înfruntat viforul ispitelor și al prigoanelor, pecetluind cu suferințele mărturisitorilor și cu singele mucenicilor lor, adevărul credinței întru care au viețuit și s-au mîntuit părinții și străbunii lor.

Din numărul cel mare al acestor mărturisitori și mucenici, evlavia credincioșilor și mina Domnului a ridicat din vreme deasupra vremii și la o cinstire tot mai vrednică de faptele lor, pe fericiii întru adormire Vlădiciei Ilie Iorest și Sava Brancovici, care au păstorit în scaunul Mitropoliei din Alba Iulia, — întiiul între anii 1640 și 1643, iar al doilea între anii 1656 și 1683 — pătimind pentru credința lor chinurile mărturisitorilor, la care i-au supus stăpînii calvini ai Ardealului de atunci, apoi pe vajnicii luptători pentru apărarea credinței ortodoxe, împotriva silnicilor stăpînitorilor catolici ai Ardealului din veacul al XVIII-lea, pe numele lor: Oprea Miclăuș, țăran din satul Săliște-Sibiu, care a îndurat moarte pentru dreapta credință, și pe ieromonahii Visarion din Sarai și Sofronie din satul Cioara de lângă Orăștie, suferind amîndoi chinurile mărturisitorilor.

Sfîntul nostru Sinod, la 28 de zile ale lunii februarie din anul mîntuirii 1950, căuțind la viața și pătimirile lor, a găsit că este cu dreptate să fie ridicați la cinstirea cea după cuviință mărturisitorii și mucenicii mai înainte pomeniți.

Drept aceea, făcîndu-se după rînduială temeinice și amănunțite cercetări asupra vieții și pătimirii lor, și dovedindu-se fără putință de împotrivire, că ei toți au strălucit prin curată și statornică mărturisire a credinței ortodoxe și printr-o neînfricăată apărare a ei pînă la jertfirea vieții; bine

HOTĂRÎM
ca de acum înainte, Părinții noștri Ierarhi Iorest și Sava, cari au îndurat chinurile Mucenicilor, mărturisind dreapta credință, împreună cu smeriții între ieromonahi Visarion și Sofronie, cari au surpat cu virtutea și cu pătimirile lor puterea vrăjmașilor Ortodoxiei, și împreună cu dreptcredinciosul creștin Oprea, care a precelluit cu moartea statornicia lui în credința părinților noștri, să se numere cu Sfinții și să se cinstescă după toată pravila ca Sfinți Mărturisitori și Mucenici, în tot cuprinsul Bisericii noastre din Transilvania, după numele fiecăruia, precum se arată: Sfîntul Ierarh și Mărturisitor Iorest, Mitropolitul Ardealului, Sfîntul Ierarh și Mărturisitor Sava, Mitropolitul Ardealului, Cuviosul Mărturisitor Visarion Sarai, Cuviosul Mărturisitor Sofronie de la Cioara și Sfîntul Mucenic Oprea din Săliștea Sibiului.

Drept zi de prăznuire a Sfinților Mărturisitori și Mucenici ai Ortodoxiei ardeleni, așezăm ziua de 24 ale lunii aprilie, pentru Sfinții Ierarhi Iorest și Sava, și ziua de 21 ale lunii octombrie, pentru Cuviosii Mărturisitori Visarion Sarai, Sofronie dela Cioara și Mucenicul Oprea din Săliște, și orînduim ca numele lor să fie trecute în Sinaxar și în calendarul bisericesc la zilele arătate.

De asemenea orînduim ca viețile, slujbele și icoanele Sfinților pomeniți, cari au fost întocmite și aprobate din vreme de către Sfîntul Sinod să se tipărească aparte și să fie primite cu toată evlavia de către dreptcredincioșii creștini.

Încă mai hotărîm și aceea, ca icoanele Sfinților pomeniți să fie așezate la loc potrivit, împreună cu ale celorlalți Sfinți, în toate bisericile ce se vor zugrăvi de acum înainte în ținuturile ardelenesti.

Iar ca evlavia în sfințele locașuri de închinare să fie sporită și prin chemarea și lucrarea acestor noi Sfinți, rînduim ca de acum înainte bisericile care ar voi, să-și poată lua hramul oricărui dintre Sfinții pomeniți, și totodată, ca la hramul de acum al bisericii Catedrale din Alba Iulia, al bisericii din Săliște, al mînăstirii din Cioara și al schitului din Foltea-Săliște, să se adauge și acela al Sfinților Mărturisitori și Mucenici ai Ortodoxiei ardeleni.

Pentru deplina statornicire a celor pe cari le-am orînduit în chip sinodal și canonic, am întocmit și, cu semnăturile Noastre, întărim în același chip, actul de față, ca Tomos de canonizare, adică de așezare în rîndul Sfinților a celor mai sus însemnați cu numele lor, și spre slava lui Dumnezeu, îi aducem la cunoștința dreptmăritorilor credincioși și păstori din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Romîne.

Și ca semn de bucurie frățească întru Hristos și ca mărturie a dragostei și a legăturii dintre Bisericile Ortodoxe surori, s-au aflat de față la această orînduire: Prea Fericitul Chiril, Patriarhul Bulgariei; Înalt Prea Sfințitul Athenagora, Mitropolitul Tiatirelor, din partea Patriarhiei Ecumenice, și Înalt Prea Sfințitul Grigorie, Mitropolitul Leningradului și Novgorodului, din partea Patriarhiei Moscovei și a toată Rusia.

Iar pentru plinirea sărbătorească a sfintei lucrări de care ne-am învrednicit, încredințăm pe Înalt Prea Sfințitul Vasile, Mitropolitul Banatului, ca împreună cu un sobor arhieresc alcătuit din toți Ierarhii aflători în cuprinsul Mitropoliei Ardealului și a Mitropoliei Banatului, să săvîrșescă după toată rînduiala, proclamarea solemnă a canonizării Sfinților Mucenici și Mărturisitori ai dreptei credințe pomeniți mai sus, în ziua de 21 octombrie 1955, în Catedrala Reîntregirii din orașul Alba Iulia.

Dat în București, anul mîntuirii 1955, luna octombrie, ziua a zecea.

Președintele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne	Delegații Bisericiilor Ortodoxe surori:
† JUSTINIAN Patriarhul Romîniei	† CHIRIL Patriarhul Bulgariei
Membrii Sfîntului Sinod:	† ATHENAGORA Mitropolitul Tiatirelor, din partea Patriarhiei Ecumenice
† SEBASTIAN Mitropolitul Moldovei și Sucevei	† GRIGORIE Mitropolitul Leningradului și Novgorodului, din partea Patriarhiei Moscovei
† FIRMILIAN Mitropolitul Olteniei	† SOFRONIE Mitropolitul Tirnovei
† VASILE Mitropolitul Banatului	† PALADIE Episcopul Voliniei
† IOSIF Episcopul Rîmniceului și Argeșului	† IACOB Episcopul Meletinei
† ANTIM Episcopul Buzăului	
† CHESARIE Episcopul Dunării de Jos	
† TEOFIL Episcopul Romanului și Hușilor	
† NICOLAE Episcopul Clujului	
† ANDREI Episcopul Aradului	
† VALERIAN Episcopul Orădiei	
† ANTIM TÎRGOVIȘTEANU Episcop. Vicar Patriarhal	
† THEOCTIST BOTOȘĂNEANU Episcop. Vicar Patriarhal	

Sfinți reprezentativi ai Ortodoxiei ardeleni

Predica P. C. Prof. N. Mladin

I. P. S. Voastră,
P. S. Voastre,
P. C. și C. Părinți,
Iubiți credincioși,

Astăzi tresaltă sufletele noastre de bucurie și se învesmintă în grai de taină și de luminată prăznuire. Căci mare și negrăită este bucuria acestei prăznuiri pentru tot sufletul român credincios din Ardeal și din întreaga țară, care poate grăi în psalmi de laudă, zicând: Veniți să cîntăm Domnului și să-l preamărim întru sfinții Lui; veniți să vestim între popoare mărirea cu care Domnul a încununat pe aleșii săi din sînul poporului românesc drept credincios; veniți ca împreună cu cetele îngerilor și ale sfinților, să cinstim pe prealuminații mărturisitori și apărători ai dreptei credințe din pămîntul Ardealului și împreună să ne veselim cu prea înaltă veselie duhovnicească!

Cine va putea spune vreo dată în grai omenesc toată bucuria ce ne copleșește ființa, și cine va putea sloveni în cuvinte toată dragostea, toată evlavie ce arde cu vîlvă în inimile noastre! Și cine va putea grăi după cuviință despre bucuria Bisericii care-a zămislit suflete de sfinți și a credincioșilor, care au astfel de frați duhovnicești! Căci dacă Biserica noastră cu ierarhii, preoții și credincioșii ei, a învăluit în negrăită dragoste pe marii sfinți ai Bisericii cei de pretutindenea — ca Sf. Nicolae, Sf. Gheorghe, Sf. Antonie, Sf. Vasile cel Mare ș. a. — cu atât mai mult e aprinsă inima noastră în dogorile iubirii cei duhovnicești, astăzi, cînd strălucesc în fața tuturor ca niște făclii nestinse mărturisitorii lui Hristos și ai Sfintei Sale Biserici, vlăstăriți din coapsele Bisericii ortodoxe ardeleni, Ierarhii Ilie Iorest și Sava Brancovici, călugării Visarion și Sofronie și țaranul Oprea, care sufletul lor și-au pus pentru legea strămoșească.

De aceea se cuvine ca împreună cu imenele de laudă și cu rugăciunile de cinstire, să împletim și cuvînt de pomenire a virtuților lor, a vrednicilor lor, prin care Domnul și Biserica Sa i-a înălțat în ceata prea luminată a mărturisitorilor dreptei credințe.

Iubiți credincioși

În primul rînd trebuie să arătăm că acești sfinți sînt sfinți reprezentativi ai Ortodoxiei ardeleni, sfinți cari poartă pecetea duhului Bisericii ortodoxe din Ardeal. Într-adevăr dintre sfinții, a căror slujbă de canonizare se săvîrșește azi, doi sînt mitropolii, doi sînt călugări și unul e țaran. Așadar în acești sfinți e întru-chipată întreaga Biserică ortodoxă ardeleană, cu ceata ierarhilor și clericilor, cu ceata călugărilor și pustnicilor ei și cu mulțimea credincioșilor ei. Ei nu reprezintă numai cîteva vrednicii personale, crescute cine știe cum, ca din întâmplare, în sînul Bisericii noastre, ei nu sînt mărturisitori izolați ai unei credințe pur personale, ci ei sînt piscuri de sfințenie sprîjinite pe umerii uriași ai credinței Bisericii întregi, sînt valuri de lumină din marea tîlăzuire a valurilor de credință ce-au umplut veacurile sbuciumate ale istoriei credincioșilor români din Ardeal.

De aceea, — ca însăși Biserica pe care o reprezintă — sfinții aceștia nu sînt ierarhi care au clădit în tihnă vrednicii neuitate, sau cugetători cari au urcat pe scări de lumină spre slăvile înțelepciunii cei veșnice, sau flori rare ce poartă în ele mireasma aspră a tăcerilor pustiei, ci ei sînt mitropolii — cîrmaci ce-și conduc corabia printre vijeli și prăpăstii.

sînt călugări — luptători ce conduc Biserica printre năpăstuiți și suferințe, sînt credincioși simpli, ce sufletul lor și-l pun pentru legea strămoșească.

Căci aceasta a fost soarta Bisericii ortodoxe din Ardeal: ea ea să participe sute de ani la cununa de spini și pătimirile lui Hristos, să fie crucificată — cînd de regii catolici ai Ungariei, cînd de principii calvini ai Ardealului, cînd de împărații catolici ai Vienei. Dar aceasta a fost și spre mărirea ei, căci dacă a avut parte de patimile Lui Hristos, avut-a parte și de învierea lui și de biruința Lui. Că în toate aceste pătimiri Biserica lui Hristos a biruit. A biruit, pentru că puterea ei este Hristos, a biruit pentru că credincioșii s-au identificat în așa fel cu ea, încît nimeni și nimic nu i-a putut clinti din credințioșia lor față de Biserica lui Hristos, a biruit, pentru că a fost mereu alături de popor și de năzuințele lui. De aceea toți sfinții ortodoxiei ardeleni sînt sfinți ai mărturisirii lui Hristos, sfinți crescuți în vijorițele veacurilor, crini înfloriți între spinii pătimirilor — sfinți ai unei Biserici — care a suferit, a luptat și a biruit. Ei poartă pecetea acestei Biserici, pecetea istoriei ei involburate; ei sînt expresia supremă a duhului ortodoxiei ardeleni, duh de luptă pentru adevăr și dreptate, duh de progres, duh de biruință.

Iubiți credincioși,

Dar dacă sfinții ardeleni poartă pecetea Bisericii care i-a format, întrupînd parcă vrednicia întregului popor drept credincios, ei poartă totuși și pecetea caracteristică a fiecăruia și vrednicia personală a fiecăruia. Că nu în zadar i-au socotit credincioșii vrednici să poarte steagul de luptă și biruință al Ortodoxiei și nu în zadar Biserica îi cinstește ca pe niște adevărați mărturisitori ai lui Hristos. Ei n-au pregetat să ia asupra lor toate poverile și suferințele, arătîndu-se a fi la înălțimea încredințării, misiunii ce li s-a dat, fiecare după chemarea sa, după firea sa și după împrejurările între cari a luptat.

Ilie Iorest și Sava Brancovici au fost mitropolii ortodoci la Alba-Iulia, cu aproape 300 de ani în urmă, pe vremea cînd principii calvini ai Ardealului căutau să ne treacă la calvinism prin silnicie, prin amăgire și propagandă. Ilie Iorest — născut în Țara Ardealului și crescut la M-rea Putna — și Sava Brancovici — născut la Inău și plămădit duhovnicește la M-rea Cotmeana — amîndoi au fost adevărați conducători ai Bisericii, identificați cu dreapta credință și cu sufletul credincioșilor. Ei au stat lîngă popor, călăuzindu-l pe calea predaniilor strămoșești, socotind că Biserica nu este a stăpînitorilor asupritori ci a poporului asuprit și dosădit. Ei au îndrumat pe preoți să propovăduiască dreapta credință în limba română credincioșilor, ferindu-i de orice rătăcire. Ei au căutat și au găsit sprijin întru apărarea Bisericii ortodoxe la voevozii din Moldova și Țara Românească și la marea împărăție moscovită de la Răsărit. Iar cînd a fost nevoie și-au mărturisit credința răbdînd temniță și lanțuri, chinuri și bătăi pentru legea strămoșească.

De aceea în sfinții Ilie Iorest și Sava Brancovici cinstim pe ierarhii Ardealului, a căror podoabă sînt: înțelepciunea cea duhovnicească, dragostea fără margini față de Hristos, slujirea pînă la jertfă a Bisericii și a turmei drept credincioase, curajul și bărbăția mărturisitorilor.

Ceilalți trei, Visarion, Sofronie și Oprea, s-au ridicat în fruntea credincioșilor în vremea în care Biserica ortodoxă nu era recunoscută de împărăția austriacă și era lipsită de conducători. Începutul îl face Visarion-călugărul, care apare în 1744 la Dobra venind din părțile Banatului și cinstit de credincioși ca un sfinț, răscolește toate satele de pe Valea Mureșului și din jurul Săliștei. El le spunea credincioșilor să rămîna

tari în credința ortodoxă, credința strămoșească și să nu se amestece cu catolicii. Aproape de Sibiu e arestat și dus din temniță în temniță, urma lui se pierde în întunerecul temnițelor austriace. Dar focul credinței ce l-a aprins pretutindeni în inimile credincioșilor n-a mai putut fi stîns. Noi luptători se ridică dintre preoți și credincioși, care duc jalbele românilor ortodoci pînă la Viena ca să li se facă dreptate. Între acești luptători mai neînfricat și mai răsbătător se arată țaranul Oprea din Săliște. Acesta călători de mai multe ori la Viena cu jalbele românilor ortodoci. El intră în legătură cu ambasadorul Rusiei la Viena și cîștigă sprijinul Rusiei pentru cererile fraților lui. El o spune clar: ori ne lasă să ne fimem legea strămoșească, ori se va strica pacea din țară și românii or pribegii prin alte ținuturi. Pînă la urmă e prins și Oprea și zilele lui se sting între zidurile temniței dela Kufstein.

Cine însă putea zăgăzui mișcarea poporului credincios, care dela jalbe trece acum la fapte. — În fruntea mișcării apare acum călugărul Sofronie din Cioara, care scăpat din închisoarea dela Bobilna și retras în munții Zărandului, conduce lupta credincioșilor din întreg Ardealul. Nici o forță nu mai era în stare să oprească valul acestei mișcări populare, care își cucerea prin luptă libertatea religioasă. În 1761 se ținu la Alba-Iulia un mare sobor, format din preoți și credincioși, care a dat glas dorinței românilor ortodoci de a fi lăsați în legea lor strămoșească. Împărăteasa dela Viena fu silită să recunoască drepturile credincioșilor ortodoci români din Ardeal. Ceiace Visarion a început, Oprea a continuat și Sofronie a desăvîrșit: lupta lor, lupta clerului și credincioșilor a fost încununată de biruință.

Astfel că în Visarion și Sofronie cinstim pe călugării care și-au dăruit toată viața lui Hristos și credincioșilor. În ei se întrupează și viața aspră a călugăriei și rîvna aprinsă pentru Biserica Domnului, pentru mîntuirea credincioșilor, pentru binele poporului.

Iar în Oprea cinstim pe credinciosul simplu, evlavios și cucernic, care mai presus de orice a pus dragostea lui Hristos și suferințele fraților lui și cu înțelepciune, cu răbdare și cu curaj a slujit pînă la capăt cauza cea mare a Bisericii lui Hristos și a fraților lui.

Iubiți credincioși,

Aceștia sînt sfinții, pe care îi cinstim, în cîntări de laudă și slavoslovii — astăzi. Ei sînt sfinți reprezentativi ai ortodoxiei ardeleni din veacurile trecute; ei sînt vrednici de cinstirea ce le-o dăm. Pentru că și-au pus viața în cumpănă pentru Hristos și Biserica sa, pentru suferințele poporului. Pentru că pe lupta și jertfa lor, împletită cu lupta și jertfa tuturor înaintașilor noștri, se temeinicește existența Bisericii ortodoxe din Ardeal, pentru că pe lupta și jertfa lor se temeinicește reîntregirea noastră bisericească, pentru că pe puterea credinței și jertfelniciei lor se bazează toate progresele Bisericii noastre. Ei ne învață că lucrurile de preț se păstrează și se dobîndesc numai prin luptă și jertfă; că puterea Bisericii stă în unitate și în legătura ei cu Hristos și cu poporul.

De aceea astăzi, cînd împletim într-o singură cunună de prăznuire bucuria a 7 ani de reîntregire bisericească și bucuria cinstirii sfinților ardeleni mărturisitori ai dreptei credințe, laudînd după cuviință vredniciile lor și lupta strămoșilor noștri, să preamărim într-un gînd și într-o inimă pe Hristos, celce a împodobit Biserica sa și poporul românesc cu astfel de făclii strălucitoare și să ne legăm că — pentru mucenicia și suferințele înaintașilor noștri — vom fi mereu una: una în Biserica moșilor și strămoșilor noștri; una în credința cea drept slăvitoare, pe care o mărturisesc toate Bisericile ortodoxe din lume; una cu munca și lupta poporului nostru pentru pace și pentru o viață mai bună. Numai așa vom cinsti cu adevărat pe sfinții răsăriți din sînul poporului nostru și vom împlini legea lui Hristos, care este dreptate, pace și iubire — acum și pururea și în vecii vecilor Amin!

Reîntregirea bisericească este definitiv consolidată

— Cuvîntul P. C. Vicar Traian Belaşcu —

Inalt Prea Sfinția Voastră,

Prea Sfințiile Voastre,

P. C. Părinți — Iubiți credincioși,

Astăzi se împlinesc 7 ani de cînd în Bălgradul unității religioase ardelene de odinioară, sărbătoream praznicul revenirii la vatra credinții străbune a fraților răslețiți de vitregia vremurilor, cu două veacuri și jumătate în urmă.

Întoarcerea acasă a celor ce prin uneltiri și prin deșarte făgădueli împărătești au fost desbinați din unitatea soborniceștei noastre Biserici dreptmăritoare, la 1700, — a constituit o dreaptă și ireversibilă reparație istorică pentru norodul dreptcredincios de pe plaiurile ardelene.

Acest act reparator a fost consfințit solemn — în condițiunile de libertate cucerite de poporul nostru — la 21 octombrie 1948, prin graiul sărbătorec al clerului și a zeci de mii de credincioși, delegați de către obștea credincioasă „unită” de pe tot întinsul pămîntului transilvănean.

La împlinirea a 7 ani de cînd frații de aceeași obîrșie și de aceeași „lege străbună” s-au îmbrățișat, cu dragostea cea dintîi, sub bolta Bisericii strămoșești, Bălgradul, reședință de scaun a vechilor mitropoliți ai Ardealului, trăește iarăși zi de sărbătoare, primind în „Catedrala Reîntregirii Bisericii ort. rom. din Ardeal” sobor mare de ierarhi, preoți și credincioși, veniți să înalțe rugăciuni de mulțumire lui Dumnezeu pentru bucuria hărăzită ortodoxiei noastre acum 7 ani.

Au fost de față, la acest praznic aniversar, toți membrii Sf. Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian întregitorul, vicarii și consilierii tuturor eparhiilor din țară, protopopi, preoți și mulțime de credincioși din toate colțurile Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului.

S-au rostit cu acel prilej adevăruri care vor constitui noi documente ale istoricului act săvîrșit la 21 octombrie 1948.

Mărturisim cu bucurie că unitatea sufletească a tuturor fiilor Bisericii ortodoxe romîne, ierarhi, clerici și credincioși, este astăzi „deplină și desăvîrșită”. Și aceasta s-a săvîrșit fără tulburări și fără convulsii. Numai dragostea dintre frați a guvernat această plinire istorică.

De aceea, în perspectiva celor 7 ani dela revenirea noastră la vatra credinței străbune, avem datoria sfîntă de a mărturisi tuturor bucuria ce ne covîrșește sufletele:

„Actul Reîntregirii Bisericii romînești din Ardeal este deplin și definitiv consolidat”.

Adevărul acesta — mărturisit cu tăria credinței care cheazășuește mîntuirea — reprezintă ultimul hrisov pe care istoricul vremii noastre va consemna pentru posteritate actul refacerii unității religioase a romînilor dreptcredincioși de pe pămîntul Ardealului.

Cine nu închină un gînd curat protopopului Nicolae din Balomir, care părăsind, la 1748, „unirea” și revenind în

alvia dreptei credințe, a trebuit să fugă din Ardeal și să caute adăpost pentru sine și sprijin pentru poporul obidit, tocmai la Moscova pravoslavnică?

Cu deosebită vigoare s-a manifestat conștiința unității sufletești a romînilor din Ardeal, și la Marea Adunare Națională din 1848, de pe Cimpia Libertății de lângă Blaj. Alexandru Papiu Ilarian, Simion Bărnuțiu, Augustin Trebonju Laurian și alte personalități reprezentative ale fostei Biserici unite, au subliniat — ca un imperativ național — necesitatea refacerii unității de credință a poporului romîn, prin revenirea uniților în sînul Bisericii ortodoxe.

Iată, așadar, atîtea mărturii care dovedesc că conștiința unității sufletești și a unității întru soborniceasca credință a răsăritului, nu s-a stins niciodată în inima clerului și norodului credincios ardelean.

Dacă visul de aur al atîtor generații de patrioți ardeleni nu s-a împlinit mai de vreme, aceasta se datorește numai faptului că n-au existat condițiile obiective pentru o asemenea împlinire.

Bunul Dumnezeu — care ne-a cercat tăria credinței noastre cu osîndă despărțitoare de frați — a rînduit ca împlinirea dorului nostru, al moșilor și strămoșilor noștri, să se înfăptuiască după eliberarea întregului nostru popor din jugul greu al atîtor stăpîni și asupritori ai unui trecut apus pentru totdeauna.

Drepturile și libertățile democratice cucerite de poporul nostru s-au revărsat bogat asupra tuturor credințelor religioase din Republica Populară Romînă. Libertatea de conștiință și libertatea religioasă, asigurate de regimul nostru democrat-popular, prin Constituție, tuturor închinătorilor, a dat puțință obștei credincioase greco-catolice să-și manifesteze liber dorul ei de veacuri de a reveni în lăcașul credinței strămoșești.

Datele înregistrate de istorie, în legătură cu reîntregirea Bisericilor romînești din Ardeal, sînt cunoscute:

La 1 octombrie 1948, 38 de preoți și protopopi uniți — delegați ai clerului și credincioșilor de pe tot întinsul Transilvaniei — ne-am întrunit la Cluj, în sobor duhovnicesc, hotărînd cu entu-

ziasm întoarcerea la sînul Bisericii ortodoxe romîne.

La 3 Octombrie 1948, aceiași 38 de reprezentanți ai obștei credincioase greco-catolice am fost primiți la reședința de scaun a Patriarhiei Romîne — unde am primit binecuvîntarea Sf. Sinod și a Prea Fericitului Patriarh Justinian, pentru hotărîrea noastră cinstită, pentru gîndul nostru curat și pentru fapta noastră dreptslăvitoare,

La 21 octombrie 1948, — în Alba-Iulia, într-o măreață adunare — am prăznuit solemn despecetluirea actului dela 7-21 octombrie 1698, punînd pecețile dreptei credințe pe actul sărbătorec al Reîntregirii Bisericii strămoșești din Ardeal.

La plinirea celor 7 ani de cînd frații regăsiți sălășluiesc împreună sub acoperîntul aceleiași Ortodoxii străbune, bucuria aniversării istoricului act dela 21 octombrie 1948, s-a revărsat bogat în profesiuni de credință față de Biserica ortodoxă romînă și în mărturisiri de devotament și loialitate față de scumpa noastră Patrie, Republica Populară Romînă.

Reîntregirea Bisericii ortodoxe romîne din Ardeal — realizată sub zodia libertăților democratice cucerite de poporul nostru — este și un act plinitor al poruncii Domnului păcii, de a ne iubi unii pe alții și de a fi mereu făcători de pace între oameni și noroade.

Revenirea noastră a îngăduit Bisericii ortodoxe să aducă un nou și însemnat număr de clerici și credincioși în marele front al luptătorilor pentru pace, front în care poporul nostru întreg s-a înrolat cu hotărîre, alături de toate popoarele iubitoare de pace din lume.

Biserica noastră și-a dovedit astfel, încă odată, profundul ei patriotism și consecvența ei pe drumul adevăratei învățăturii creștine, a Domnului păcii și Mîntuitorul sufletelor noastre.

A șaptea aniversare a Reîntregirii Bisericii noastre constituie un nou prilej pentru ierarhii, clericii și credincioșii noștri de a ne mărturisi ferma noastră hotărîre de a spori strădaniile noastre în lupta sfîntă pentru apărarea păcii și de a face totul pentru ca fiecare închinător al altarelor noastre să devină luptător dîrz pentru cel mai prețios bun al omenirii: Pacea.

Șaptezeci de ani dela proclamarea neatîrnării Bisericii Ortodoxe Romîne

— Cuvîntul P. S. Nicolae al Clujului —

Inalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit și Prea Sfinții Părinți,

Domnule Director reprezentant al Ministerului Cultelor,

Prea Cucernici Părinți și frați, Iubiți credincioși,

Ne-am adunat aici, în slăvita cetate a lui Mihai Vodă Viteazul, ca să cinstim după cuviință pe sfinții ierarhi Iorest și Sava și pe cuvioșii mucenici Sofronie, Visarion și Oprea. Ei au fost frați de-ai noștri cari în trup fiind și-au închinat nevoințele lor lui Hristos și Legii Lui celei drepte și cari după săvîrșirea din viață s-au așezat de faptele lor și de evlavia poporului în rîndurile aleșilor lui Dumnezeu.

Și ne-am mai adunat în acest sfînt locaș ca să prăznuim a șaptea oară binecuvîntata zi în care frații noștri smulși prin momeli și silnicie dela sînul Maicii Biserici, de catolicismul habsburgic, după un sfert de mileniu de înstrăinare s-au întors de bună voie acasă, la căminul cel cald al Ortodoxiei strămoșești.

Ori care din faptele pomenite mai sus ar fi în stare singure să umple cu sfînte mîngăieri și bucurii inimile noastre creștinești. Totuși, pentru ca bucuria noastră să fie într-adevăr deplină, azi sărbătorim și împlinirea alor 70 de ani de cînd Sfînta noastră Biserică ortodoxă romînă și-a dobîndit neatîrnarea Sa administrativă, recunoscută fiindu-I autocefalia de către Patriarhia Ecumenică a Constatinopolului.

Noi, cei de astăzi, am crescut în zodia acestei autocefalii. Ne mișcăm în ea ca-n elementul nostru cel firesc. Parcă am fi avut-o dela înaintașii noștri de mai multe veacuri. Și nu-i așa. Vechimea neatfirării legiuite a bisericii noastre nu coboară în istorie decât pînă la anul 1885. Înainte de această dată am fost legați bisericește de Sfînta Patriarhie a Constantinopolului. La această stare s-a ajuns pe urma unor desfășurări istorice în deobște cunoscute.

Să știe, anume că organizarea administrativă a Bisericii creștine s-a făcut pretutindeni, în imperiul roman, după chipul organizării politice. Împăratul Constantin cel Mare, dînd deplină slobozenie legii creștinești să se întărească în întreg imperiul său, i-a ajutat Bisericii să-și tocmească și așezarea ei administrativă. După ce în 330 a mutat capitala imperiului la Bizanț, făcînd o reședință împărătească, era firesc ca pomenita cetate să-și primească în curînd și strălucirea spirituală cuvenită prin înălțarea episcopului de aci la treapta episcopului din Roma. Puterea acestui scaun episcopesc, numit dela al doilea Sobor ecumenic (381) Patriarhie, s-a întins cu vremea și asupra țărilor romîne, organizate bisericește mai temeinic abia după încheierea lor politică din veacul al patrusprezecelea. Atît domnii Țării Romînești cît și ai Moldovei și-au dat seama destul de grabnic că puterea lor lumească nu va fi întregă decît atunci cînd și-o vor spori cu strălucirea spirituală pe care numai un cap bisericesc cu prestigiu era în stare să i-o împrumute. Aceasta este pricina pentru care înțeleptul Voievod Alexandru Basarab a adus lîngă sine, la Curtea de Argeș, pe Mitropolitul Iachint de la Vicina (Dobrogea). Cu învoirea Patriarhului din Constantinopol, a făcut-o destul de ușor. Mai puțin neted au mers în această privință strădaniile Domnilor Moldovei. Intradevăr, deși Petru Voievod ar fi dorit să așeze în scaunul de Mitropolit de la Suceava pe Iosif Mușat, o rudenie a sa, n-a putut-o face din pricina împotrivrării Patriarhului din Constantinopol, care voia să așeze în acelaș scaun pe grecul Ieremia, pe care însă Moldovenii nu l-au primit. Situația încurcată s-a tărăgănat dela 1392 pînă la 1401, cînd Patriarhul Matei, printr-o scrisoare frumoasă către Voievodul Alexandru cel Bun și-a dat binecuvîntarea, pentru ca episcopul român Iosif al Cetății Albe să se suie pe scaunul de Mitropolit al Sucevei.

Dirzenia moldovenilor a fost urmată mai tîrziu și de Țara Romînească, unde partidul Național al Voievodului Matei Basarab a spus verde cui i se cuvenea că: „Să nu fie volnic patriarhul a trimite aci în țară nici episcop, nici egumen, ci pe cine va alege țara și sfatul vlădică sau episcop, acela să fie: ci numai să trimită la patriarhul să dea blagoslovenie, cum a fost din veac”.

În asemenea împrejurări jurisdicția Patriarhiei Ecumenice asupra bisericilor romînești nu pare să fi fost prea greu de purtat. Dimpotrivă, atîrnarea acestor biserici de Constantinopol semăna mai mult cu un fel de autonomie necuprinsă în vre-o lege scrisă, dar intrată în conștiința patriarhilor din Bizanț.

Mitropolitul Ungro-Vlahiei purta și titlul de Exarh al Plaiurilor. În această calitate puterea lui se întindea și asupra bisericii romînești din Transilvania de miază-zi, [căci puterea asupra bisericii din Transilvania de miază-noapte o deținea mitropolitul Moldovei]. Față de mitropolitul Ardealului, mitropolitul de la Tîrgoviște era un fel de „arhimitropolit”, cum spune Luca Hărăjilă, editorul sas al „Evangheliei cu învățătură” apărută la Brașov în 1581. Această deosebire de grad ierarhic dintre cei doi mitropoliți implica și un raport de subordonare administrativă dintre înfii stătătorul bisericii din Ardeal și al celei din Țara Romînească. Acest raport pe noi nu ne miră deloc. Ne-am putea întreba însă: de unde extraordinarul prestigiu pe care și l-au cîștigat scaunele mitropolitane din Principatele Romînești în ochii Patriarhiei Constantinopolului și ai întregului Orient creștin. Răspunsul la această întrebare încă nu e greu de dat. Prestigiul aproape unic în strălucirea lui, al mitropoliților din Țările Romînești venea de la credința curată și neclătită a voievozilor acestor țări, ca și a poporului de sub stăpînirea lor. Și venea mai ales din dărnicia fără de seamă a voievozilor și boierilor romîni arătată către toate Bisericile ortodoxe ale răsăritului, ajunse în lipsă și necaz mai ales după ce Turcii au ocupat Bizanțul și o mare parte din Europa.

Intr-adevăr, aproape nu există patriarhie, biserică locală sau chiar mînăstire ortodoxă în tot Răsăritul — dela Dunăre pînă în depărtatul Ivir — care să nu se fi împărțit din dărnicia inimii și pămîntului romînesc al Ungro-Vlahiei și Moldovei. De aceea pe pămîntul acestor țări s-au ținut soboare ortodoxe de însemnătate ecumenică. De aceea pe pămîntul lor se găseau uneori deodată chiar mai mulți patriarhi. De aceea scaunele lor mitropolitane erau rîvnite și ocupate chiar de patriarhi, ca Nifon al Constantinopolului, care a stat cu vrednicie și pe scaunul de mitropolit al Ungro-Vlahiei. De aceea unii voievozi aveau atîta autoritate, încît recomandau chiar candidați la Patriarhia Ecumenică, cum a fost Paisie egumenul de la Galata, care a fost recomandat de Vasile Lupu, voievodul patron al Ortodoxiei întregului Răsărit, a fost sfințit ca patriarh în biserica Trei Ierarhi din capitala Moldovei, în 23 Martie 1645.

Nu puțin au făcut să crească bunul nume și prestigiul bisericilor din Țările Romînești, mucenici ca Vodă Constantin Brîncoveanu și alți mărturisitori ai dreptei noastre credințe, cari pentru biserica lui Hristos nu și-au dat numai averea, ci și viața.

Așa a fost atîrnarea Bisericilor romînești de Patriarhia Ecumenică din Constantinopol: unică în felul ei. Ea a ținut pînă la unirea Principatelor, cînd prin Constituția din 1866 cele două mitropolii s-au unit într-o singură Biserică neatîrnătoare de nici-o ierarhie străină. În 1872 s-a instituit și Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne în frunte cu mitropolitul Ungro-Vlahiei, care de aci înainte avea să poarte titlul de „Primat”. După ce România și-a dobîndit independența politică, patriarhul din Constantinopol, prin-

tr-un tomos special, recunoaște în 1885, pe vremea mitropolitului primat Calinic Miclescu, autocefalia Bisericii Ortodoxe Romîne. Firește această Biserică avea să păstreze și pe mai departe unitatea spirituală cu Patriarhia Ecumenică și cu toate celelalte Biserici Ortodoxe de pretutindeni.

Bisericii autocefale romîne i s-au adăugat în 1918 Bisericile ortodoxe din celelalte provincii romînești realipite la țara mamă, iar în 1925 mitropolitul primat din București a fost înălțat la treapta de patriarh al întregii Biserici Ortodoxe Romîne.

Cel mai însemnat eveniment de la proclamarea și recunoașterea obștească a independenței Bisericii romînești, eveniment pe care noi cei de astăzi am avut osebita bucurie să-l trăim așea, este revenirea la ortodoxie a fraților noștri greco-catolici. Acum sîntem iarăș una cu toții. Locuim împreună în casa cea duhovnicească a Bisericii strămoșești. Sub cîrmuirea Sfîntului Sinod prezidat de Intfi stătătorul Bisericii noastre romîne, Prea Fericitul Patriarh Justinian, cler și popor drept credincios deopotrivă creștem și ne întărim în credință, în dragoste și în bune nădejdi, bucurîndu-ne de libertatea religioasă pe care legea de temelie a Republicii Populare Romîne i-o asigură fiecărui cetățean al țării.

Sărbătoreșcul popas de astăzi, pe lîngă bucuriile cu care ne mîngăie, ne aduce aminte tuturor de datorile pentru viitor. Aceste datorii se adună, toate, într-una singură: să fim tot mai mult ceace au fost înaintașii noștri strădalnici, adică „mireasma lui Hristos” printre cei ce se mîntuiesc și printre cei ce pier — cum spune slăvitul apostol Pavel (II Cor. 2, 15): mireasmă de libertate, de dreptate, de dragoste și de pace în mijlocul neamului nostru, în mijlocul celor de altă limbă și lege, în mijlocul lumii întregi. Această mireasmă va fi cea mai frumoasă podoabă a Ortodoxiei noastre și cea mai grăitoare dovadă a sobornicității lăuntrice a Bisericii noastre. Ea va fi mărturia cea mai vie, că această Biserică nu are alt scop și stăpîn decît pe Hristos, Domnul și Mîntuitorul nostru.

Iubiții mei frați,

Cînd vă văd în fața mea, reprezentanți ai clerului și poporului credincios, parcă văd adunat aici întreg clerul și poporul ortodox din cuprinsul patriei noastre iubite. Și așa legăntîndu-mi privirea mîngăiată peste marea de capete creștinești, mi-aduc aminte de cunoscuta rugăciune arhierească, pe care vă poftesc frățește s-o roștiți împreună cu mine: „Doamne, Doamne caută din cer și vezi și cercetează via aceasta pe care a sădit-o dreapta Ta și-o desăvîrșește pre ea acum și pururea și-n veci vecilor Amin!”